

Na Kreibichově hudební škole

Jára Cimrman

G. RUMLENA

K činnosti na hudební škole dostal se Cimrman díky svému přechodnému zaměstnání v inzertní kanceláři Neumann und Altmann – šlo mimochodem o jeho nejkratší zaměstnanecký poměr vůbec: trval přesně 40 minut. Cimrman nastoupil do inzertní kanceláře ráno po velikonočních svátcích. Obešel své nové kolegy a s každým se srdečně přivítal. Když mu šéf vysvětlil, jak se třídí dopisy do inzertních rubrik, otevřel Cimrman první obálku. Po přečtení textu jeho zaměstnanecký poměr u fy Neumann und Altmann skončil. Podaný inzerát hledal totiž zkušeného hudebního pedagoga, který by vedl vyhlášenou Kreibichovu hudební školu poté, co profesor Leo Kreibich zemřel. Cimrman obešel své bývalé kolegy a s každým se srdečně rozloučil.

Počáteční nedůvěru, s níž ho paní Kreibichová přijala, Cimrman záhy rozptýlil. Prošel všemi učebnami a přesvědčil ji, že není nástroje, na který by nedovedl zahrát. A když jí během rozhovoru promazal žaluzie, spravil mlýnek na kávu, profoukl okarínu a natřel dveře, poznala, že má před sebou člověka, kterého hledala.

Cimrman se projevil nejen jako znamenitý pedagog, ale i jako šetrný hospodář. Měl například stáj s valstním chovem smyčcových žíní. Sám si i pěstoval houslové struny. Jendou z prvních investic bylo zakoupení čtyř ovcí: g-ovce z Bavor, rumunské d-ovce, a-ovce karpatského chovu a štíhlé gazelí e-ovce z Turčianského Sv. Martina.

Mezi majitelkou hudebního ústavu a jejím zaměstnancem vyvinulo se časem něžné pouto. Paní Róza byla Cimrmanovi inspirací k milostným písním, které se svým pojetím odlišují od veškeré tvorby tohoto druhu před Cimrmanem i po něm. Zatímco tradiční milostná píseň milovanou bytost chválí, Cimrmanovy milostné písně milenku kritizují.

"Pochválit někoho není žádný kumšt," píše Cimrman. "Horší je, máme-li k partnerovi kritické výhrady. To už málokdo dokáže povědět tak, aby se milovaná bytost nezhroutila. A zde je právě příležitost pro umělce."

Milostné písně určené pro paní Rózu nazval Cimrman (snad pod vlivem svého oblíbeného autora Jindřich Šimona Baara) pěkně znějícím titulem "Pro vdovičku". Uvedme aspoň ty nejzdařilejší:

DVOJICE

Dvě paže bílé,
jak je to milé.
Dvě oči modré,
i to je dobré.
Ani dvě uší
krásku neruší.
Tvých řader párek
milenci dárek.
Dvě tvé brady to je jiné,
lépe když se nepaří.
Když se brada k bradě vine,
pak se lásce nedaří.

KRÁSA BEZ ZÁVOJE

Když jde má milá po ulici,
ať ráno je či poledne,
k oknům se hrnou nájemníci,
každý se za ní ohlédne.
Muži si mlsně kroutí vousy,
volají v duchu "Hahou!"

V představě vilné ruce mnou si,
tuhle tak vidět nahou!
Kdyby jen věděli, jaká jsi kostnatá,
hned by nám přestali bušiti na vrata.

VZÁCNÝ KÁMEN

Proč máš, milá, na svém líčku
ochlupenou bradavičku?
Je to tvá piha na kráse.
Že odstraniti nedá se?
Dám ti k svátku vzácný kámen,
s výrůstkem hned bude amen.
Líčko tvé bude bezvadné,
bradavka zčerná a odpadne.
Jak ty jsi, jak ty jsi
účinný, lápisi!

Povězme si nyní o Cimirmanově hudebně pedagogickém působení na Kreibichově škole ve Vídni. Cimirman si tu vypracoval řadu cenných pedagogických zásad. První zásadou praktické organizace výuky bylo u Cimirmana tzv. překrývání hodin. Každý žák byl povinen dostavit se na lekci půl hodiny předem. To mělo svůj význam.

"Umožňuje tím žákům, aby si před hodinou odpočali. Neměli by ovšem vysloveně zahálet. U mne se nějaká ta práce vždy najde: umyjí nádoby, utřou prach, přinesou uhlí, vynesou popel, vyčistí boty a očistí kontakty Van der Postova generátoru."

Uvedená zásada měla také vliv na to, v kterou denní dobu žákovi hodinu přidělit. Podle Cimirmana bylo by jistě chybou zvat žáka zručného v mytí nádobí jindy než po obědě, a tak žáci topiči chodili brzy ráno, po nich utěrači prachu a k večeru popeláři. Čističi kontaktů Van der Postova generátoru mohli přijít kdykoli, a byli tedy pohyblivou složkou rozvrhu.

Dále si Cimirman ve své škole jasně odpověděl na otázku, zda používat tělesných trestů. Pokušení vztáhnout na žáku ruku je, jak známo, největší při hodinách houslové hry, kdy učitel ztěžuje sebeovládání smyčec. Cimirman spočítal, kolik bylo zlomeno smyčců ve známé Tittelbachově hudební škole za jediný rok: 67 houslových a 4 kontrabasové. A tak Cimirman k učitelům hudby volá: "Kolegové, smyčec není bicí nástroj!"

Sám tuto zásadu důsledně dodržuje a v prvním roce výuky jeho žáci nedostanou smyčec vůbec do ruky. Málokdo ví, že tuto zásadu velice ocenil Cimirmanův přítel, senzitivní Petr Iljič Čajkovský, a že věnoval při své první návštěvě Vídně žákům druhého ročníku třetí větu své slavné 4. symfonie f-moll, která je téměř celá psána v pizzicatu.

Teprve ve druhém roce výuky, kdy žák už hru ovládá natolik, že ho není třeba bít, odemyká Cimirman slavnostně trezor a vydává žákům smyčce.

Cimirmanovi bylo často vytýkáno, že se při vyučovacích hodinách věnoval jiné práci, jako jsou zkoušky různých motorů, kovářské práce, práce s cirkulární pilou a podobně. Vídeňský cimirmanolog profesor Fiedler z toho vysoudil, že Cimirman je objevitelem tzv. konkrétní hudby. Uvádí dokonce i jednu rozkošnou podrobnost: k polkám prý spouštěl Cimirman motor dvoutaktní, kdežto k tangu s tartoval čtyřtakt.

Ale důvod, proč se tak Cimirman při hodinách choval, byl jiný. I to byla totiž součást jeho pedagogického systému. Cimirman tak připravoval své žáky na účinkování ve velkých hudebních tělesech, kde se hudebník sám neslyší. Jeho odchovanci také získali značný věhlas. Za zmínku stojí příhoda, kterou jsem našel v nedávno vyšlých vzpomínkách dirigenta Drážďanské filharmonie Oscara Umlofa.

"Studovali jsme Beethovenovu Symfonii č. 2, D dur. Pozoroval jsem, že se mi jeden flétnista s orchestrem rozchází. S údivem jsem zjistil, že hraje jinou skladbu. Shodou okolností se mu na pult připletla – sice také Symfonie č. 2, D dur, jenže od Johanna Brahmsa. Pozoruhodné bylo, že ji hrál naprosto přesně, aniž ho orchestr sebeméně rušil. Skončili jsme první větu – Beethoven

ova je poněkud kratší. Flétnista dohrál svůj part až za hodnou chvíli. Všich ni nechápavě poslouchali a čekali, co tomu řeknu. Neřekl jsem nic. Pouze jsem flétnistovi podal správný part. Byl to typický představitel Címrmanovy Zirkularschule."